

## BUDAPEST HANGVERSENYTERMEIBEN

A KODÁLY-VONÓSNÉ-  
GYES hangversenye — az új  
év első koncertje — még nem  
vonzott akkora közönséget a  
Zeneakadémia kistermébe,  
mint amekkora valójában a  
kamarazene barátainak tábo-  
ra. Pedig érdemes felfigyelni  
erre a fiatal együttesre, mert  
pályakezddével járó nehézségei  
ellenére ígéretes képességeket  
árul el és produkciója — ha  
nem hibátlan is még — igazi  
kamaramuzsika.

Duska Károly, Szabó István,  
Fias Gábor és Devich János  
kitűnő muzikusok és műsoruk  
összeállítása magasfokú igény-  
ességre mutat: nem keve-  
sőbbre vállalkoztak, mint egy  
új magyar vonósnégyes bemu-  
tatására, Mozart egyik rendki-  
vül kényes fúvós kvartettjének  
és annak a Bartók-műnek  
megszólaltatására, amely szá-  
zadunk kamarazenéjének  
egyik próbaköve, világhírű vo-  
nósnégyes-társulatok reper-  
toárjának „nagyágyúja”: az  
*Ötödik vonósnégyes*.

Ezek után csak első pilla-  
natra látszhatik meglepőnek az  
a megállapítás, hogy a műsor  
legjobban sikerült száma a be-  
mutató, *Soproni József IV. vo-  
nósnégyese* volt. Itt ugyanis  
nem kötötték béklyóba az  
együttest a konvenciók, nem  
gátolta őket a mű előadói stí-  
lusához tapadó hagyomány és  
nem kellett megküzdniük az-  
zal az emlékekkel, amely a da-  
rab megszólaltatásáról a hall-  
gató lelkében él. Nem mintha  
a darab előadása könnyű fel-  
adat volna: Soproni József  
egyike legigényesebb kompo-  
nistáinknak, önmagával és az  
előadókkal szemben egyfor-  
mán magas követelményeket  
állít, a technikai bravúron túl-  
menően elmélyültséget, nagy  
konceptiót és rendkívüli érzé-  
kenységet is megkíván. Tizen-  
három évvel ezelőtt írta első  
vonósnégyesét; most bemuta-  
tott negyedik kvartettje a ka-  
marazene differenciált hang-  
zását, átszellemült kifejezését,  
gazdag színrnyalatait jól is-  
merő és azokat szuverén mó-  
don alkalmazó, érett alkotóra  
vall. Különösen bensőséges  
hangulatot áraszt a befejező,  
harmadik tétel, amelyet édes-  
anyja emlékének ajánlott a ze-  
neszerző. A Kodály-vonósné-  
gyes nyilvánvaló műgonddal  
és képességei teljes latbaveté-  
sével szállt síkra Soproni Jó-  
zsef új kvartettjének méltó  
megszólaltatásáért; s ameny-  
nyire tétova olykor a hallgató  
ítélete, amikor ismeretlen, új  
mű első előadását hallja, olyan  
határozottan keltette ezúttal  
az interpretáció azt a benyo-  
mást, hogy ez a kompozíció  
Duska Károly együttesénél jó  
kezekbe került.

Az újdonság bemutatásának  
öszönző izgalmát és felelős-  
ségét Mozart *F-dúr oboanégye-  
sének* előadása során más in-  
dulat váltotta fel: az igyeke-  
zet, hogy megfeleljenek a mo-  
zartói kamarazene látszólag oly  
egyszerű, valójában azonban  
szinte legyőzhetetlenül nehéz  
előadói követelményeinek.  
Gyakorló kamaramuzsikuskok  
— ha műkedvelők is — jól  
tudják, milyen óriási erőfeszíté-  
sbe kerül az a kristálytisza  
hangzás, az a könnyed eleganc-  
cia, amely egy-egy magával-  
ragadóan szellemes, vagy meg-  
kapóan poétikus Mozart-tétel  
megszólaltatásához kell; mi-  
lyen hallatlanul biztos hang-  
szertudást kíván például a  
fentemlített oboás kvartett  
olaszos áriadallamossága a  
lassú tételben, vagy a finálé  
vígoperai zárójeleneteket idé-  
ző mozgalmas tablója. Ezúttal  
elsősorban az oboista-vendég,  
*Pongrácz Péter* volt az, akinek  
a dicséretes szándék megvaló-  
sítása is sikerült, bár ezt, mint  
„rangidóstól”, joggal el is vár-  
tuk, meg is szoktuk tőle.

Bartók *V. vonósnégyese* ter-  
meszetesen nem szólalhat meg  
olyan virtuóz tökélyvel egy  
pályája kezdetén álló együtte-  
sen, mint a „világszínvonalon”  
számon tartott, évtizedek ta-  
pasztalatán edzett, csiszolt  
standard-produkciók. De talán  
éppen ezért volt tanulságos,  
hiszen a hallgató ezúttal úgy-  
szólván bepillantatható a re-  
mekmű műhelytitkaiba, a nem  
teljesen eltisztázott varratok  
plastikusabban fedték fel a  
formát, meztelenebbül tárták  
fel a szándékot. Együttal fel-

figyelhettünk a kvartett tag-  
jainak egyéni teljesítményeire  
is és meg lehetett állapítani,  
hogy a brácsa és a gordonka  
szólama Fias, illetve Davich  
posztján megnyugtatóan mu-  
zikális és virtuóz, a második  
hegedűnél Szabó szolid táma-  
sza a primáriusnak, aki maga  
érzékeny és szép hangú hang-  
szerjátékos, de úgy tűnik fel,  
egyelőre még nem elég szug-  
gesztív irányítója az együttes-  
nek.

FERENCSEK JÁNOS leg-  
utóbbi hangversenyét az *Alla-  
mi Hangversenyzenekar* élén  
Stravinsky emlékezetének  
szentelte. (E beszámoló a csü-  
törtöki estről szól.) A közel-  
múltban elhunyt nagy zene-  
szerző gazdag életművéből  
olyan műsort válogatott, amely  
sokoldalúan mutatja be a mester  
művészetét. A stílárís sokféle-  
ségnek, a mondanivaló szikrázó  
villódzásának beszédes példá-  
ja lehetett az 1945-ben kom-  
ponált háromtételű *Szimfónia*,  
az 1910-ből származó *Tűzma-  
dár-szvit*, az 1924-es dátumot  
viselő *Zongoraverseny*, vala-  
mint a *Zsoltárszimfónia*,  
amelynek keletkezési éve 1930.  
Az évszámok e szeszélyes gra-  
fikonja nem kevésbé változó  
zeneszerzői aspektust jelöl. A  
*Szimfónia* a második világhá-  
ború befejezésének idején ke-  
letkezett, látszólagos ötletsze-  
rűsége mögött azonban szilárd  
formarend fedezhető fel; nem  
kevesbé egyértelmű az a rez-  
ignáció, amellyel a komponis-  
ta napirendre tér eddigi esz-  
tétikai értékrendszerünk sem-  
mivé válása fölött — mert mi  
más lehetne, mint rezignáció a  
C-dúr hangzat devalválása,  
tragikus idejétmúltságának  
egykedvű ábrázolása, amely-  
nek e mű során tanúi lehe-  
tünk?

A *Tűzmadár* világa ennél  
kevesbé bonyolult, karmester-  
nek, zenekarnak, de a közön-  
ségnek is ismerősebb, hiszen  
ez a mű nálunk is repertoár-  
darab már jó ideje. A fiatal  
Stravinsky indult ezzel a  
hanggal a világ meghódításá-  
ra, magával hozva orosz hazá-  
jából mindazt, amit a népmu-  
ze, a népi dallamok hagyomá-  
nyából megőrzött, valamint  
azt, amit mesterétől. Rimszkij-  
Korszakovtól a zenekarra való  
írsámódból tanult.

Bár nálunk — tudomásom  
és emlékezetem szerint — az  
elmúlt negyedszázadban nem  
hangzott fel, a fúvóshangsze-  
rekre és zongorára írt *Ver-  
senymű* stílusában is könnyen  
elgazodtak fent a pódiumon  
és lent a nézőtérén: hiszen ez  
a húszas években közkeletű  
neobarokk concerto-zenék re-  
mekművű példája. Motoriku-  
san pergő, életteli ritmikája,  
szólamainak virtuóz kontra-  
pantikája éppolyan lelemény-  
nyel tükrözi ezt a stílusirány-  
zatot, mint lassú középső té-  
telének kristályos költészete.  
Kocsis Zoltán igazi elemében  
volt, mikor e versenymű *zon-  
goraszólóját* magával ragadó  
temperamentummal, magától  
értető virtuozitással és ára-  
dó muzsikáló kedvvel remekbe  
formálta.

Megint más világ a *Zsoltár-  
szimfóniáé*. El kell hinni, hogy  
ez nem stílusbravúr szemfény-  
vesztő mutatványa, hanem  
egyszerűségében ékesen szóló,  
célratörő tömörségében meg-  
rázó emberi vallomás, amely  
a maga módján ugyanolyan  
mozdulattal öleli magához az  
embermilliókat, mint a *Kilen-  
cedik szimfónia* örömhimnu-  
sza. A maga módján, hiszen  
1930-ban íródott és hangjából  
öröm helyett szorongás érző-  
dik, a záró Alleluja fényét is  
modális hangzásuk törik meg.  
A zeneszerzői ökonómia ezút-  
tal a megriadt emberiség fojt-  
ott hangú zsoltározásának szab-  
hangzás- és terjedelembeli ha-  
tárt és ilyen módon a mű ha-  
tását messzehangzóan biztosít-  
ja.

Meleg elismerés illeti e gaz-  
dag program tanulságos meg-  
valósításáért a minden jó  
ügyért lelkesen sákraszálló  
Ferencsik Jánost, az *Allami  
Hangversenyzenekar* együtte-  
sét és kiváló fúvósművészeit,  
valamint a *Zsoltárszimfónia*  
bensőséges hangulatába siker-  
rel beilleszkedő *Budapesti Kó-  
rust*.

Fándi Marianne